

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת דברים - חזון תשפ"ד

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 18:53 | 20:06

תל אביב - 19:09 | 20:09

חיפה - 19:01 | 20:09

טבריה ומגדל - 19:06 | 20:06

באר שבע - 19:09 | 20:07

תם עוונך בת ציון - פקד עוונך בת אדום

עליה בהמשך והיא גם שיאה של מגילת איכה. כולנו יודעים שספר איכה שכתבו ירמיהו הנביא, מתאר את חורבן הבית הראשון, ואדום זה בכלל בבית שני ונגיע לזה בהמשך, אך בל נקדים את המאוחר.

מי חטא בפרשת המרגלים?

פרשת המרגלים מופיעה כמובן גם בפרשת שלח אך משה חוזר עליה אחרי ארבעים שנה, בפרשתנו, לדור באי הארץ. כבר בפתיחת הפרשה הוא אומר -

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה מִלֹּל סוּף בֵּין-פָּאֲרָן וּבֵין-תְּפֵל וְלִבְנֵי... (דברים א', א')

ועל המילים "בין פארן", רש"י אומר -

ועל מה שעשו במדבר פארן ע"י המרגלים. (שם ברש"י)

ביטוי מענין. רש"י בעצם רוצה לומר שמשה אומר לנו שלמרות כל התוכחות שהוא עומד להוכיח את עם ישראל בהן, באמת הם לא אשמים, הניסיונות היו קשים, המרגלים, עשרה גדולי ישראל, באו ושכנעו אותנו כמה זה מסוכן וקשה. זה הסבר יפה, אבל בהמשך משה רבנו בא ומתאר תכל'ס לדור הבנים מה היה לפני ארבעים שנה -

וּתְקַרְבוּן אֵלַי כְּלַכֶּם וְתֹאמְרוּ נִשְׁלַחָה אַנְשִׁים לַפְּנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְיִשְׁבוּ אֵתְנוּ דְבַר אֶת-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלָה-בָּהּ וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נָבֵא אֱלֹהֵינוּ. (דברים א' כ"ב)

אז החידוש הראשון העולה מכאן הוא שלא הקב"ה ציווה לשלוח את המרגלים אלא עם ישראל ביקשו.

וַיֵּיטֵב בְּעֵינֵי הַדָּבָר וַאֲקַח מִכֶּם שְׁנַיִם עֹשֵׂר אַנְשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְטוֹ. (שם כ"ג)

משה רבנו לוקח על עצמו את האחריות, את כשל הניהולי. והוא ממשיך בתיאור -

שבת דברים שחלה בערב ט' באב

פרשת דברים לעולם נקראת בערב תשעה באב, כלומר מאז שגלו ישראל לבבל וקריאת התורה מחולקת למשך שנה.¹ ישנן כמה פרשות ש'לא חזות' ונקראות תמיד באותו מועד - פרשת מסעי, למשל, בה מתואר יום ההילולא של אהרן הכהן, היחיד בכל התורה כולה, לעולם תיקרא, בין בשנים פשוטות ובין בשנים מעוברות, בערב ראש חודש אב, תאריך פטירתו. וזה עוד יותר מדהים - הרי הוא נפטר כבר בפרשת חקת, שם הוא עולה להר ההר וכו', אבל התורה חוזרת על זה ומציינת את התאריך רק במסעי, באמצע תיאורי המסעות והחניות. תמיד זה נקרא בשבוע שאנחנו צריכים להרבות בו באהבת חינוך, באהבת ישראל, ועלינו להידבק באהרן הכהן ובמידתו, "אוהב שלום ורודף שלום". זה דבר פלא. כולנו עוברים מסעות בחיינו אבל כולנו תוך כדי אותם מסעות צריכים לעצור ולהיזכר ולהידבק באהרן הכהן. ואז באה פרשת דברים שכאמור תמיד נקראת בערב תשעה באב, כשכל הפרשה סובבת בענייני תשעה באב. ניגע הפעם בשתי נקודות של תשעה באב בפרשה - האחת היא חטא המרגלים, שחז"ל מלמדים אותנו שאף הוא היה בערב תשעה באב - "אתם בכיתם בכיה של חינוך ואני קובע לכם בכיה לדורות" (תענית כ"ט.). רש"י עושה את החשבון שמשה רבנו שלח את המרגלים לתור את הארץ בכ"ט בסיון והם שבו כעבור ארבעים יום בליל תשעה באב, וכולנו נפלנו באותה נפילה והוקבע אותו יום לדורות. אגב, מיד אחרי חטא המרגלים, למחרת, היה חטא המעפילים, בי' באב, וגם הוא מופיע בפרשה -

וַיֵּצֵא הָאֱמֹרָי הַיֵּשֵׁב בְּהַר הַהוּא לְקַרְאֲתְכֶם וַיַּרְדְּפוּ אֶתְכֶם כְּאִשׁ תַּעֲשִׂינָה הַדְּבָרִים וַיִּכְתּוּ אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר עַד-חַרְמָה. (דברים א', מ"ד)

גם מגילת איכה מתארת -

... כְּלִירְדֵפִיָּה הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים. (איכה א', ג')

ואם כן גם זה חלק מתשעה באב. אבל יש עוד נקודה מרתקת בפרשה, הקשורה לאדום, והיא חוזרת את כל הפרשה ונדבר

¹ ובניגוד למנהג הארץ-ישראלי הקדום בו היו מסיימים לקרוא את חמשת חומשי התורה פעמיים בשבע שנים.

שמענו את הסיפור? ככה נספר לילדים שזה היה חטא המרגלים? - שיהודים ישבו באוהל על כוס קפה ודיברו לשון הרע על הקב"ה שהוא שונא אותנו, ועובדה היא שהוא הוציא אותנו מארץ של 'שקיא', שלא תלויה בגשמים, ומביא אותנו לארץ שצריך להשקות אותה. באמת ככה זה היה!? מה רש"י עושה פה בפירושו ומה עושה פה התורה!?

תוכחה לכובשי הארץ

ואז כתוב -

אָנָּה | אֲנַחְנוּ עֲלֵימָּהּ אֲחֵינוּ הַמָּסוּ אֶת-לִבְבָנוּ לְאֹמֵר עִם גְּדוֹל וְרִם מְמַנּוּ עָרִים גְּדוֹלֹת וּבְצוּרֹת בְּשָׁמַיִם וְגַם-בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם. (שם כ"ח)

פעם ראשונה כתוב שאנחנו טענו את זה ולא משה רבנו!

וְאָמַר אֲלֵכֶם לֹא-תַעֲרֹצוּן וְלֹא-תִירָאוּן מֵהֶם. ה' אֱלֹהֵיכֶם הִהְלִיךְ לְפָנֵיכֶם הוּא יִלָּחֵם לְכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אֲתֶכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם. וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נִשְׁאַף ה' אֱלֹהֶיךָ כְּאֲשֶׁר יֵשֵׁא-אִישׁ אֶת-בְּנוֹ בְּכָל-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתֶם עַד-בְּאֵצְכֶם עַד-הַמָּקוֹם הַזֶּה. וּבַדִּבְרֵי הַזֶּה אֵינְכֶם מְאִמִּינִם בְּ-ה' אֱלֹהֵיכֶם. (כ"ט-ל"ב)

"אינכם מאמינים" בלשון הווה. ורש"י מברך -

וּבְדַבְרֵי הַזֶּה. שֶׁהוּא מְבַטֵּחְכֶם לְהַבִּיאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ, אֵינְכֶם מְאִמִּינִים בּוֹ.

רגע, הרי משה רבנו מדבר עכשיו אל הדור הצעיר, אלו שלחנו עכשיו בסיוח ובעוג, הם אלו שעשו את מלחמת מדון, הם הורישו האמורי ואת כל עבר הירדן המזרחי! על מה אתה מדבר משה רבנו, ואל מי?! ולמה אתה מוריד את העיקר ומה אתה מוסיף? מאיפה בא הרעיון הזה שהם טענו שהקב"ה שונא אותם? וגם אם כן ח"ו - למה שהם יחשבו כך? האם ארץ ישראל איננה עדיפה על מצרים? נכון שיש שם נילוס, אבל בשביל להשקות מהנילוס צריך לשאוב את המים בדליים ולשפוך ממקום גבוה למקום נמוך וכו', ולמה בכלל לומר שזה מה שהם אמרו?

והעונש מושת כולו על ישראל -

וַיִּשְׁמַע ה' אֶת-קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשְׁבַּע לְאֹמֵר. אִם-יִרְאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הַאֲלֹהָ הַדּוֹר הַרְעָה הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לְאַבְתִּיכֶם. (שם ל"ד-ל"ה)

אין אות אחת על המרגלים! זה מוקצן מאד. בסוף משה מוסיף עוד תוספת קשה. לא רק אתם אלא גם אני נענשתי על זה -

גַּם-בִּי הִתְאַנַּף ה' בְּגִלְלַתְכֶם לְאֹמֵר גַּם-אֲתָהּ לֹא-תִבָּא שָׁם. (שם ל"ז)

ואגב, 'בגללכם' במקרא משמעו גם בשבילכם, בעבורכם.² כלומר זה דבר חיובי.

אני משאיר את כל הפרשיה הזו פתוחה כרגע ורק מזכיר שזה מה שאנחנו קוראים מדי שנה בערב תשעה באב ולא את

וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הַהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשַׁכָּל וַיַּרְגְּלוּ אֹתָהּ. וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וַיֹּרְדוּ אֵלֵינוּ וַיִּשְׁבּוּ אֵתְנוּ דָבָר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ. (שם כ"ד-כ"ה)

זהו. אין עוד שום מילה נוספת על המרגלים בדברי משה. שמענו מה עשו המרגלים על פי משה? כלום! לא הוציאו דיבת הארץ ולא שום דבר. זה ממש שיכתוב של ההיסטוריה! הרי אנחנו זוכרים מפרשת שלח אחרת - אבל זה מה שמשה רבנו אומר בשנת הארבעים. הם לא הוציאו דיבת הארץ רעה, כלום. בפסוק א' רמזת שהנפילה היתה בגלל המרגלים ועכשיו הוא משנה גירסה. זה לא ייאמן.

כשנאת ה' אותנו

נו, אז על מי יצא הקצף? על מי התוכחה? -

וְלֹא אַבְיִיתֶם לְעֵלֹת וּתְמַרְוּ אֶת-פִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (כ"ו)

מי, אנחנו!? אנחנו אפילו לא נולדנו! על מה אתה מדבר משה רבנו? וגם מי שלא אבה לעלות - האם זה היה בגלל שסתם 'לא בא לו' לעלות!? אין שום אחריות למרגלים? זו ההחלטה של ועדת החקירה? הרי בפרשת שלח ראינו שהמרגלים מתו מיד במגפה, ונגזר עלינו בגללם ארבעים שנה, אבל עכשיו משה לא מזכיר את זה.

בפרשת שלח אמרנו -

וְלָמָּה ה' מִבִּיא אֶתְנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב נַשְׁיָנוּ וְטַפְּנוּ יְהִי לְבָז... (במדבר י"ד, ג')

זו טענה רצינית והיא באה בעקבות דברי המרגלים שהיא "ארץ אוכלת יושביה". לעומת זאת כאן משה אומר משהו אחר -

וּתְרַגְּנוּ בְּאֵהָלֵיכֶם וּתְאֹמְרוּ בְּשֵׁנֹת ה' אֶתְנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אֶתְנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידָנוּ. (שם כ"ז)

"ותרגנו" אומר רש"י, זה לשון נרגן, שדיברנו לשון הרע בתוך האהלים שלנו. כלומר אנחנו אמרנו לשון הרע, אנחנו הוצאנו דיבה ולא המרגלים. ומהו הלשון הרע שאמרנו? - שה' שונא אותנו. זה לא מופיע בפרשת שלח! מאיפה משה לוקח את הרעיון הזה עכשיו? רש"י מנסה להסביר אבל זה יוצא עוד יותר מוזר -

וּתְרַגְּנוּ. לשון הרע, וכן דברי נרגן (משלי יח, ת). אדם המוציא דיבה. בְּשֵׁנֹת ה' אֶתְנוּ. והוא היה אוהב אתכם, אבל אתם שונאים אותו, משל הדייט אומר, מה דבלבך על רחמך מה דבלביה עלך. בְּשֵׁנֹת ה' אֶתְנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. הוצאתו לשנאה היתה [כלומר עצם ההוצאה שלנו ממצרים היתה בשנאתו אותנו!], משל למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים, ויש לו שתי שדות אחת של שקיא [מושקית בידי אדם] ואחת של בעל, למי שהוא אוהב נותן של שקיא, ולמי שהוא שונא נותן לו של בעל, ארץ מצרים של שקיא היא, שנילוס עולה ומשקה אותה, וארץ כנען של בעל, והוציאנו ממצרים לתת לנו את ארץ כנען. (שם ברש"י)

² עי' במצוות הצדקה - "נתון נתון לו ולא ירע לבבך בתתן לו כִּי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל-מַשְׁלַח יָדְךָ". (דברים ט"ו, י')

הצרות בימי חורבן בית המקדש שחברה ע"י הפייטן רבי אלעזר הקליר.

פרשנים אחרים אומרים שהיו אדומיים בתוך יהודה בזמן בית ראשון והם היו 'כאילו' חברים שלנו, וכשבבל הגלו אותנו הם קפצו על הגגות, רקדו וחילקו בקלאוות, ועליהם מדבר כאן ירמיהו ואומר להם - 'אדומיים, אתם עוד תחטפו על זה'. אבל רש"י הפשטן הגדול כלל לא מעלה את האופציה הזו וברור לו שמדובר על נבואה על חורבן בית שני. וצריך להבין איך זה קשור לאיכה? איך זה קשור לבית ראשון?

להיכנס לארץ דרך אדום

לא הייתי נכנס לכלל זה אלמלא לא הייתי שם לב לתופעה פלאית בפרשה שלנו, ולפיה מרכז סיפורו של משה רבנו את ספר דברים מתחילת הפרשה, השנה הראשונה, ועד שנת הארבעים, נסוב סביב אדום ועשיו. בואו נראה;

אַחַד עֶשְׂרֵי יוֹם מִחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר-שִׁעִיר עַד קֹדֶשׁ בְּרַנְעַ. (דברים א', ב')

אנחנו קוראים את זה כתיאור הזמן בו מתחיל משה בנאומו אבל רש"י מסביר אחרת -

אחד עשר יום מחורב. אמר להם משה, ראו מה גרמתם, אין לכם דרך קצרה מחורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר [אדום], ואף הוא מהלך י"א יום, ואתם הלכתם אותו בשלשה ימים. שהרי בעשרים באייר נסעו מחורב, שנאמר ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש וגו' (במדבר י, יא), ובכ"ט בסיון שלחו את המרגלים מקדש ברנע (תענית כט) צא מהם שלשים יום שעשו בקברות התאוה, שאכלו הבשר חדש ימים, ושבעה ימים שעשו בחצרות להסגר שם מרים, נמצא בג' ימים הלכו כל אותו הדרך, וכל כך היתה שכינה מתלבטת בשבילכם למהר ביאתכם לארץ, ובשביל שקלקלתם, הסב אתכם סביבות הר שעיר מ' שנה.

כלומר, בעצם היה הקב"ה צריך לקחת אתכם דרך אדום, דרך הר שעיר - כבר ביציאת מצרים, כשיצאנו מהר סיני. זו היתה התכנית המקורית - ללכת דרך הר שעיר, אך כיון שאי אפשר היה ללכת דרכם 'דרך', נאלצנו ללכת מסביב. נמשיך בפסוקים -

ה' אֱלֹהֵינוּ דָּבַר אֱלֵינוּ בְּחֹרֵב לְאֹמֵר רַב-לְכֶם שְׁבַת בְּהַר הַזֶּה. פָּנּוּ וְסַעֲדוּ לְכֶם וּבֵאוּ הָרַ הָאֲמָרִי וְאֶל-כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהַר וּבְשִׁפְלָה וּבְנֹגֵב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבֹּנוֹן עַד-הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרַת. (שם ו' ז')

רש"י מבאר מי הם "כל שכניו" -

ואל כל שכניו. עמון ומואב והר שעיר.

כלומר, אני רוצה, אומר הקב"ה, שתיכנסו דרך אדום-עמון-מואב. שואל על כך בעל השפתי חכמים (ומפרשים נוספים) - והרי אנחנו יודעים שאדום לא נתנו להם לעבור?! והתירוץ הוא שזה היה רק בסוף ארבעים שנה ואילו לפני חטא המרגלים היינו

פרשת שלח, קוראים את סיפור המרגלים כפי שהוא מתואר בדברים - לא המרגלים אשמים אלא אני. אני החלוץ שיוצא עבשיו להתנחל את הארץ, להילחם מול יושבי הארץ. והבעיה שלנו היא לא כפי שמתואר במדבר שה' רוצה "להפיל אותנו בחרב" אלא שהוא לכאורה שונא אותנו ולכן הוא הוציא אותנו ממצרים. דיברנו עליו לשון הרע. זה נראה מוזר. נשאר את זה פתוח ונחזור לזה מאוחר יותר. אגב, האדמו"ר בעל ה'צמח צדק' מליובאוויטש זיע"א אומר שהפסוק 'איכה ישבה בדד העיר' יוצר את ראשי תיבות איב"ה, וזה מה שעולה מהפסוק "בשנת ה' אותנו הוציאנו", שה' שונא אותנו (ובניגוד כאמור למופיע בפר' שלח). סברה מוזרה.

שישי ושמיחי בת אדום

נעבור לנושא הבא, שבמדומי פחות שמים לב אליו, והוא - עד כמה מהותי למשה לתאר את תפקידו של עשיו, של אדום, של שעיר, בפרשתנו. אבל לפני שניכנס לפרשת דברים, בואו נראה שני פסוקים במגילת איכה, שכאמור נכתבה ע"י ירמיהו על חורבן בית הראשון. משום מה בסיום הקינות של איכה, סוף פרק ד',³ אחרי שירמיהו מדבר על המצב הקשה של ישראל, על "בני ציון היקרים" ומקונן של יאשיהו המלך, הוא מסיים במילים הבאות -

שִׁישִׁי וְשִׁמְחִי בַת-אֲדוֹם יוֹשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ עֹזִי גַם-עֲלִיף תַּעֲבֹר-כּוֹס תִּשְׁכְּרִי וְתִתְעַרְרִי. תִּם-עֹנֶנֶךָ בַת-צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתְךָ פֶּקֶד עֹנֶנֶךָ בַת-אֲדוֹם גְּלָה עַל-חַטָּאתֶיךָ. (איכה ד', כ"א-כ"ב)

וצריך להבין - מאיפה הגיע פה אדום? הרי אנחנו מדברים על בבל, הם אלו שצרו על העיר והחריבו אותה. אדום זה רומא, טיטוס, זה בית שני - איך זה הגיע לכאן? רש"י אומר שם דבר מוזר -

שישי ושמיחי בת אדום. נתנבא ירמיהו על חורבן בית שני שיחריבוהו רומיים.

ואז במין דיבור של ציניות, של כעס, אומרים לה 'שישי ושמיחי' - כעת את בטח תשמחי, בת אדום, אבל דעי שבסוף גם עליך תעבור כוס הפורענות. "תשכרי ותתערי" אומר רש"י - לשון הקאה (כמו "ותער כדה", אצל רבקה). את תמותי מזה. בת אדום היא האנטיטזה לישראל - "תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך", כלומר מדובר פה לא רק על חורבן הבית השני אלא גם על הגאולה העתידה, "תם עונך בת ציון". אגב, אם זה אכן סוף הקינות כפי שאמרנו, זוהי האות ת' שם מגילת איכה. כאן תם עונך - תם ונשלם. וכפי רש"י מביא -

תם עונך בת ציון. לקית על כל חטאותיך. לא יוסיף להגלותך. מגלות אדום ולהלן עוד.

אגב, יש קינות שלמות שעוסקות בזה, למשל -
איכה אצת באפך לאבד ביד אדומים אמוניך.

קינה מדהימה שמתארת את אדום מול ישראל ומשווה בין הארת הפנים של הקב"ה לישראל בימי יציאת מצרים לבין

³ פרק ה' נראה כתוספת שונה למגילה. המבנה שלו איננו דומה לפרקים הקודמים, הוא איננו לפי הא"ב (בניגוד ליתר הפרקים במגילה) ועוד.

אל-תתגרו בכם כי לא-אתן לכם מארצם עד מדרך כף-רגל
כי-ירשה לעשו נתתי את-הר שעיר. (שם ה')

'אתם לא תקבלו מארץ אדום פירור, כי נתתי את לעשו את הר
שעיר'. מתי זה היה שהקב"ה נתן לו את שעיר? אנחנו רק
יודעים שהוא הלך לשם בפרשת וישלח אחרי המפגש עם
יעקב, אבל לא שהיא הובטחה לו, ואגב - למה זה בכלל מעניין
אותנו הירושות של שעיר? מסביר רש"י -

ירשה לעשו. מאברהם, עשר עממים נתתי לו - שבעה לכם,
וקיני וקניזי וקדמוני הן עמון ומואב ושעיר, אחת מהם לעשו,
והשתיים לבני לוט, בשכר שהלך אתו למצרים ושחק על
מה שהיו אומרים על אשתו אחותו היא, עשאו כבנו.

זה גילוי חדש. אף פעם לא ידענו שהקב"ה נתן את הארץ הזו
לעשו דרך אברהם. שבע ארצות לנו, אחת לעשו ושתיים לבני
לוט. ומה יהיה לעתיד? האם זה ימשך כך להיות שלהם? הרי
כבר אמר זאב ז'בוטינסקי בשירו המפורסם "שתי גדות לירדן זו
שלנו, זו גם כן?" אומר רש"י -

עֲשֵׂר אַמּוֹת יֵשׁ כְּאֵן, וְלֹא נָתַן לָהֶם אֶלָּא שְׁבַע גּוֹיִם?
וְהַשְּׁלֵשָׁה אֲדוֹם וּמוֹאָב וְעַמּוֹן, וְהֵם "קִינִי קְנִיזִי קְדְמוֹנִי",
עֲתִידִים לְהִיטֵב יְרוּשָׁה לְעֲתִיד, שְׁנַאמֵר (ישעיהו יא, יד): "אֲדוֹם
וּמוֹאָב מְשֻׁלּוֹת יָדָם וּבְנֵי עַמּוֹן מְשֻׁמְעֵתָם" (בראשית רבה מד,
כג). (רש"י, בראשית ט"ו, י"ט)

כלומר לעתיד לבוא יעלו "מושיעים בהר ציון לשפוט את הר
עשיו" ותהיה לה' המלוכה. וכיון ששעיר זו ירושה של עשיו -
"ונשמרתם מאד להתגרות בהם". לא אנחנו התעכבנו ארבעים
שנה אלא הגאולה התעכבה. ומה הכוונה "כי לא אתן לכם
מארצם עד מדרך כף רגל"? בפשיטות הכוונה היא שאתם לא
יכולים לקבל שם שום יכולת להיכנס, אפילו לא צעד פנימה.
אבל רש"י אומר -

... ומדרש אגדה (תנחומא ישן דברים הוספה ו) עד שיבא יום
דריסת כף רגל על הר הזיתים, שנאמר ועמדו רגליו וגו'
(זכריה יד, ד). (שם)

שמענו? "ועמדו רגליו" זה הפסוקים בזכריה -

וְעָמְדוּ רַגְלָיו בְּיוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַם
מִקְדָם... וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יוֹדַע ל־ה' לַאֲיוֹם וְלַלַּיְלָה וְהָיָה
לְעֵת־עֶרֶב יִהְיֶה־אֹר... וְהָיָה ה' לְמַלְךָ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בְּיוֹם
הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד. (זכריה י"ד ד'-ט)

ואנחנו מחברים את הפסוק הזה בכל יום ויום יחד עם הפסוק
- "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והייתה לה'
המלוכה"- או אז יהיה מדרך כף רגל. מה שהקב"ה נתאוהו
שתהיה לו דירה בתחתונים, הוא ידורך בכף רגלו. איך אפשר
להבין את המשל הזה? מה כתוב פה? ביום ההוא יעמדו רגליו
של הקב"ה על הר הזיתים - אך עד אז ירושה לעשיו. והייתם
צריכים לעבור בתוך הירושה הזו - ופספסתם. מיד נבין.

נחמד כמו עשו

אחרי זה משה ממשיך ומוכיח אותנו במתיקות -

יכולים להיכנס לארץ בלי שיהיה מערער בדבר וללא מלחמה,
כלומר אדום היו נותנים לנו לעבור בלי בעיות. זה חידוש עצום!
היינו אמורים לעבור דרך הר שעיר, דרך עמון ודרך מואב, אבל
לא לעשות סיבוב חזרה דרך ים סוף כפי שאכן עשינו אלא
לחתוך פנימה דרך אדום ולהיכנס.

ירשה לעשו נתתי את הר שעיר

משה ממשיך בסיפור חטא המרגלים, ובעקבותיו הוא אומר את
הפסוק הבא -

וְאַתֶּם פְּנֵו לְכֶם וְסַעְו הַמְדַבֵּרָה דֶרֶךְ יַם־סוּף. (שם מ')

כלומר - סיימתי לספר על מה שהיה לפני ארבעים שנה ואני
קופץ לעכשיו, לימים שלנו (ונזכור שכל זה היה לפני חודשים ספורים).
נראה את רש"י -

פנו לכם. אמרתי להעביר אתכם דרך רוחב ארץ אדום לצד
צפון להיכנס לארץ, קלקלתם וגרמתם לכם עיכוב.

כלומר רש"י אומר כאן מפורש שהתכנית הייתה לחתוך דרך
אדום ולהיכנס לארץ, כפי שאמרנו לעיל, והאדומים היו
מקבלים אותנו בזרועות פתוחות. למה כל כך חשוב שנעבור
דרך אדום בדרך לארץ? אגב זו תוכחה כל כך מתוקה שמשה
אומר לאנשים שאכן עשו את זה, שהלכו אחרי הקב"ה במדבר
ארבעים שנה ומסתובבים במדבר. ועכשיו עוד יותר צריך להבין
למה הוא מוכיח אותם על מעשה המרגלים, הרי זה לא היה
הדור שלהם? הם הבנים, הם החלוצים שכבר כבשו את ארץ
האמורי, סיחון ועוג. הם בני גד ובני ראובן שהתחייבו לעבור
חלוצים לפני ה', הם צדיקים!

אבל כיון שגרמתם עיכוב אז -

פנו לכם. לאחוריקם, ותלכו במדבר לצד ים סוף, שהמדבר
שהיו הולכים בו לדרומה של הר שעיר, היה מפסיק בין ים
סוף להר שעיר, עתה המשכו לצד הים ותסכבו את הר
שעיר כל דרומו מן המערב למזרח.

הרא"ם, מגדולי פרשני רש"י, אומר כפי שאמרנו קודם,
ש"אע"פ שלא מפורש בכתוב שאדום לא נתן להם לעבור, הרי
שיש להבין שאילו חטאו היה הקב"ה בלב מלך אדום לתת
להם לעבור, ולמשה רבנו חשוב לציין את זה. כלומר בחטאנו
לא רק שהתעכבנו ארבעים שנה אלא שגם מלך אדום לא נתן
לנו לעבור. וצ"ל מה הרבותא בזה.

נמשיך; כתוצאה מסירובו של מלך אדום נאלצנו לסבוב את
ארצו -

וַנִּפְן וַנִּסַּע הַמְדַבֵּרָה דֶרֶךְ יַם־סוּף כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֵלַי וַנִּסַּב
אֶת־הַר־שַׁעִיר יָמִים רַבִּים. (שם ב', א')

ועכשיו משה מגלה להם סוד שהם לא ידעו -

וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי לֵאמֹר. רַב־לָכֶם סָב אֶת־הָהָר הַזֶּה פְּנֵו לְכֶם
צְפֹנָה. וְאֶת־הָעָם צֹו לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בְּגְבוּל אַחֵיכֶם בְּנֵי־
עֲשׂו הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר וַיִּירָאוּ מִכֶּם וַנִּשְׁמַרְתֶּם מְאֹד. (שם ב'-ד')

ממה יש עליהם להישמר? - שלא להתגרות באדום, כפי
שממשיכה התורה בפסוק הבא -

הפסוקים המתייחסים לעשיו בפרשתנו, אבל עדיין צריך להבין מה עניינו?

אדום - הסיפור האמיתי של הגלות

זה דבר לא יאמן; הפסוק באיכה אומר -

טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ אֶבֶד וְשֹׁבֵר בְּרִיחֶיהָ מְלָכָה וְשָׂרֶיהָ בְּגוֹיִם
אֵין תּוֹרָה גַם-נְבִיאֶיהָ לֹא-מִצְאוּ חֲזוֹן מִ-ה'. (איכה ב', ט')

ואומרים על זה חז"ל -

אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמן הדא הוא דכתיב (עובדיה א, ח): 'וְהֶאֱבֹדְתִי חֻכְמִים מֵאֲדוֹם וְתִבְנֶינָה מֵהָרַע עֲשׂוֹ', יש תורה בגוים אל תאמן דכתיב 'מְלָכָה וְשָׂרֶיהָ בְּגוֹיִם אֵין תּוֹרָה'. (איכ"ר ב', ג')

זה אותו עובדיה שנבואתו מסתיימת בפסוק - "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה", ובתפילה אנחנו מצרפים לזה את "והיה ה' למלך" מנבואת זכריה.

חכמה בגוים זה אדום ולכן תאמין, אבל תורה בגוים - אל תאמין. אדום הם הסיפור האמיתי של הגלות והגאולה ושל מגילת איכה ושל פרשת דברים ושל ההבנה המחודשת שננסה לתפוס עכשיו במעשה המרגלים. כל זה אדום. כל עוד לא "פקד ה' עוונך בת אדום" - עוד לא "תם עוונך בת ציון". גם הפסוק בתהילים אומר -

זָכַר ה' לְבַנְיָאֵדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם... (תהילים קל"ז)

והרי דוד המלך לא הכיר את אדום.

גם בלעם, בפרשת בלק מדבר על אדום בנבואתו האחרונה, לפני שהוא הולך לעמו חזרה, הוא מתנבא על המשיח -

אֲרָאֵנִי וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב דְּרִיךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקָם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲזִיף פְּאֵתֵי מוֹאָב וְקָרַקַר כָּל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה אֲדוֹם יְרֻשָׁה... (במדבר כ"ד, י"ז-י"ח)

איך אדום ירשה? והרי היא ירושה לעשיו! זוכרים שאמרנו קודם מתי תהיה אדום תהיה ירשה? -

... וְהָיָה יְרֻשָׁה שְׁעִיר אֵיבֵיו וְיִשְׂרָאֵל עֲשָׂה חֵיל. וְיִרְדַּד מִיַּעֲקֹב וְהֶאֱבִיד שְׂרִיד מְעִיר (שם - י"ט)

הנה אדום מוזכרת אצל בלעם, ורש"י מבאר באופן לא ייאמן -

וְיִרְדַּד מִיַּעֲקֹב. וְעוֹד יִהְיֶה מוֹשֵׁל אַחַר מִיַּעֲקֹב. וְהֶאֱבִיד שְׂרִיד מְעִיר. הַחֲשׂוּבָה שֶׁל אֲדוֹם, הִיא רוֹמִי. וְעַל מִלְךְ הַמְּשִׁיחַ אוֹמֵר כֵּן, שְׁנֵאמַר בּוֹ: 'וְיִרְדַּד מִיָּם עַד יָם' (תהלים עב, ח) 'וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵית עֲשׂוֹ' (עובדיה א, יח).

משה רבנו בספר דברים בא ואומר לדור המופלא הזה, שעשה את העבודה הקשה וכבש את האמורי ואת עוג ונלחם ומסר את נפשו משך ארבעים שנה - 'אילו היינו זוכים לפני ארבעים שנה כבר היינו מגיעים ל-"וירד מיעקב והאביד שריד מעיר", אילו היינו זוכים ולא היינו נופלים בקדש ברנע אז ובקדש במי מריבה בניסן האחרון, מלך אדום היה מקשיב לנו וכאשר אמרתי לו "כה אמר אחיך ישראל" היינו עוברים דרך ארצו.'

וְנַעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ בְּנֵי עֲשׂוֹ הַיֹּשְׁבִים בְּשְׁעֵיר מִדְּרֹךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעֵצִין גְּבֵר... (דברים ב', ח')

כלומר 'עמדתם בזה! כל הכבוד!'. לענ"ד פרשת דברים זו תוכחה שבה משה רבנו מחבק כל אחד מישראל - 'אני לא יודע איך הצלחתם לעמוד בזה! לשוב את כל ארץ אדום זה דבר כל כך מופלא! ונזכור שזה היה מחודש אב ועד חשוון - כלומר בשיא החום, וללא מזגנים.

גם צריך להבין למה הוא מכנה את אדום בשם "אחינו", ועוד אחרי האיומים של המלך שלהם "פן בחרב אצא לקראתך". אדום זו רומי. "פקד עוונך בת אדום.. גם עליך תעבור כוס התרעה".

...וְנִפְן וְנַעֲבֹר דְרֹךְ מִדְּבַר מוֹאָב. וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵי אֶל-תִּצַּר אֶת-מוֹאָב וְאֶל-תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא-אֶתֶן לְךָ מֵאֲרֻצוֹ יְרֻשָׁה כִּי לְבַנְיָ-לוֹט נָתַתִּי אֶת-עַר יְרֻשָׁה. הָאֲמִים לְפָנַי יֵשְׁבוּ בַּה עִם גְּדוֹל וְרַב וְרַם כְּעַנְקִים. רְפָאִים יִחְשְׁבוּ אֶף-הֵם כְּעַנְקִים וְהַמְאֻבִּים יִקְרְאוּ לָהֶם אֲמִים. וּבְשְׁעִיר יֵשְׁבוּ הַחֹרִים לְפָנַי וּבְנֵי עֲשׂוֹ יִירָשׁוּם וַיִּשְׁמִידוּם מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם כְּאֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָׁתוֹ אֲשֶׁר-נָתַן ה' לָהֶם (שם ח' - י"ב)

רש"י מסביר -

האמים לפנינו וגו'. אתה סבור שזו ארץ רפאים שנתתי לו לאברהם, לפי שהאמים שהם רפאים ישבו בה לפני, אבל לא זו היא, כי אותם רפאים הורשתי מפני בני לוט, והושבתים תחתם. רפאים יחשבו וגו'. רפאים היו נחשבים אותם אמים, כענקים הנקראים רפאים, על שם שכל הרואה אותם ידיו מתרפות. אמים. על שם שאימתם מוטלת על הבריות, וכן ובשעיר ישבו החורים ונתתם לבני עשו. יירשום. לשון הווה, כלומר נתתי בהם כח שהיו מורישים אותם והולכים.

הסבר - אחד משבעת העממים שישראל קיבלו בארץ כנען היו הרפאים, אבל זה מדובר בעוג מלך הבשן שבגולן, ואילו כאן אלו לא אותם רפאים. פעם הם ישבו שם ולכן הם נקראו כך בטעות, ובעצם זו היתה ירושה למואב כמו שבשעיר ישבו החורים לפנינו ובני עשיו ירשום, ולא שהם ירשו אותם תוך כדי מלחמה אלא כי הקב"ה נתן להם את זה ירושה.

וכן ממשיך משה ומתאר את הליכתנו סביב, עד שהגענו אל צפון הרמה, אל עוג מלך הבשן ושם ביקשנו ממנו להיכנס -

אָעֲבַרְהָ בְּאֲרָצוֹ בְּדֶרֶךְ בְּדֶרֶךְ אֶלְפָה לֹא אֶסוּר יָמִין וְשִׁמְאוֹל. אֲכַל בְּכֶסֶף תִּשְׁבְּרֵנִי וְאֶכְלֹתִי וּמִיָּם בְּכֶסֶף תִּתֶּן-לִי וְשִׁתִּיתִי רַק אָעֲבַרְהָ בְּרִגְלִי. כְּאֲשֶׁר עָשׂוּ-לִי בְּנֵי עֲשׂוֹ הַיֹּשְׁבִים בְּשְׁעִיר... (שם כ"ז-כ"ט)

'תהיה נחמד כמו העשויים'. אבל, רגע - אדום לא נתן לנו לעבור דרכו?! לכן מבאר רש"י -

כאשר עשו לי בני עשו. לא לענין לעבור את ארצם, אלא לענין מכר אוכל ומים.

כלומר רק לענין מכר אוכל ומים, לא לגבי הכניסה לארץ, אבל אצלך אני רוצה גם לעבור - אמנם הוא גם לא הסכים ונאלצנו לצאת למלחמה וזוהי ארץ רפאים. עד כאן עברנו על

אומרים חז"ל שהתשובה על השאלה "על מה אבדה הארץ" מופיעה בפסוק הבא -

וַיֹּאמֶר ה' עֲלֵי־עֶזְבֹבִים אֶת־תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֵיהֶם וְלֹא־שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא־הִלְכוּ בְּהָ (שם י"ב)

ודורשים חז"ל -

אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (ירמ' ט, יא) "מִי הָאִישׁ הַחֲכָם וַיִּבֶן אֶת זֹאת וְגו' וַיִּגִּידָהּ עַל מַה אֲבָדָה הָאָרֶץ", דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, שנאמר (שם, יב) "וַיֹּאמֶר ה' עַל עֶזְבֹבִים אֶת תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֵיהֶם". אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה. (בבא מציעא פ"ה, ה; נדרים פ"א)

המהר"ל מפראג שואל - הרי ידוע שבית ראשון חרב על ג' עברות של יהרג ובל יעבור, ובית שני חרב על שנאת חינם. מה זאת אומרת "על מה אבדה הארץ"? ומה פירוש - "על שלא ברכו בתורה תחילה"? האם קיימו את התורה או לא? והוא מבאר - השאלה לא מה היה הדבר המעשי שבגינה אבדה הארץ אלא על מה היא אבדה - והתשובה היא שאכן למדו תורה, עסקו בה, ידעו את התורה, אבל למדו אותה בחכמה אדומית קצת מדי, חיצינית קצת. הארץ אבדה על זה שאתה לא מסוגל לחבר את הכל אל השכל האלוקי שלך ולומר - 'רבש"ע, אני בטל אליך, אני מאמין בך'. כל האירועים שאדם עובר בעולם באים כדי שבסופו של דבר הוא יבין שהשכל האלוקי מדבר גאולה. בשכל האנושי באמת אי אפשר להתמודד עם נפילים ובני ענק כמו גם עם איראן ונסראלה - אבל בשכל האלוקי אפשר, וכל העבודה שלי היא שאדע להתבטל לשם, לא לעסוק בתורה כי אם לברך בתורה תחילה. על זה אבדה הארץ.

סיומה של ההפטרה של תשעה באב היא -

כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי־תְהַלֵּל חֲכָם בְּחֻמָּתוֹ וְאֱלֹהֵי־תְהַלֵּל הַגְּבוּר בְּגִבּוֹרָתוֹ וְאֱלֹהֵי־תְהַלֵּל עֲשִׂיר בְּעֲשָׂרוֹ. כִּי אֲסִבּוּ־אֶת יְתְהַלֵּל הַמְתְהַלֵּל הַשֶּׁכֶל וַיִּדַע אוֹתִי כִּי אֲנִי ה' עֲשֵׂה חֶסֶד מִשֶּׁפֶט וְצִדְקָה בָּאָרֶץ כִּי־בְאֵלֶּה חֲפָצַתִּי נְאֻם־ה'. (שם ט' כ"ב-כ"ג)

האם תשעה באב בא לתאר לי מנות משכל? איי קיו? - לא! הוא בא לדבר איתי על מהותו של היום והוא האם אנחנו מאמינים בה' אלוקינו ויכולים לשעבד את השכל כפי שעשה כלב - "וַיֵּהָס כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מִשְׁהָ... (במדבר י"ג, ל), או שיש לי סברות אדומיות שלא נותנות לי לנתב את עצי עם השכל האנושי שלי אל השכל האלוקי? זה דבר מופלא!

כשאני לא מצליח לנצח את הסברות הללו, את האדום, את החיצוני שבי, גם אם אני יודע ולומד תורה - זו הגלות, זה החורבן. גם המרגלים למדו תורה - הם היו עשרת גדולי ישראל. גם בבית שני עסקו בתורה והרבה. כל שאלת התורה "על מה אבדה הארץ" היא אם ידעו כל כך הרבה תורה, איך יתכן שנפלו במה שנפלו? איך יכול להיות שהגיעו לשנאת חינם וג'ע? ועל זה באה התשובה - כי לא הצלחנו להיות יעקב מול עשיו. כי עוד נתנו לעשיו נקודת אחיזה, השכל האדומי הזה. אם יאמר לך אדם 'יש חכמה בגוים' - תאמין, אבל דע שיום יבוא והחכמה הזו תיגמר שנאמר "...וְאֲבָדָה חֲכָמַי וְיָבִינָה נְבִיאֵי

חטא המרגלים שבתוכי

ננסה להסביר את הרעיון הרוחני שבמעבר דרך ארץ אדום; אדום היא "החכמה בגויים תאמין". "אִיךָ נִחְפְּשׂוּ עֵשׂוֹ נִבְעוּ מִצִּיפּוֹן" (עובדיה א', ו), עד "ואבדה חכמת חכמיו" - מהי חכמת חכמיו? זה לא יאמן. אדום הוא עשיו ולעשיו יש ירושה אצל אברהם. הוא בנו של יצחק, נכדו של אברהם. נקודת האדום שבתוכי היא התחכום, החיצוניות של השכל. זוהי אי היכולת לבטל את השכל החיצוני אל השכל הפנימי, האלוקי. בואו נחזור ונסביר את מה שפתחנו בו, את סיפור המרגלים; משה רבנו אומר לדור שנת הארבעים - 'תעזבו את המרגלים. הם חטאו במה שהם חטאו וזה לא רלוונטי אלינו. התוכחה שאני אומר לכם עכשיו היא כדי שאני אתקן את חטא המרגלים שבי. אם עדיין יש תשעה באב ובשנה שעברה עוד צמנו בו, הרי זה אומר שחטא המרגלים עדיין לא תוקן. מהו חטא המרגלים, לפי הסברו של משה רבנו בשנת הארבעים, חטא שקשור גם אליו - "גם בי התאנף ה' בגללכם"? החטא הוא זה שכאשר הסברות שלנו מנצחות הן יכולות להגיע לדברים הכי עקומים שיש.

אתם אמרתם "נשלחה אנשים לפנינו ונראה את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבוא בהן", ואני מודה - "וייטב בעיני הדבר", אבל זה לא היה טוב בעיני המקום ולכן "גם בי התאנף ה' בגללכם". אתם יודעים מהו חטא המרגלים שאתם צריכים להיות מודעים אליו? השנה הארבעים היא הזמן שבו משה רבנו חוזר על חטא המרגלים יום מכל זמן אחר. גם כאשר בני גד ובני ראובן באים אליו ואומרים 'אנחנו רוצים להיות חלוצים ולעבור אתכם את הירדן ולעשות שם שבע שנות כיבוש ושבע שנות התנחלות, ארבע עשרה שנות צו שמונה', אומר להם משה - "וְהִנֵּה קִמַּתְם תַּחַת אַבְתֵּיכֶם תְּרַבּוּת אֲנָשִׁים חֲטָאִים..." (במדבר ל"ב, י"ד), ומזכיר להם את חטא המרגלים. מה אתה רוצה מהם, משה? הם חלוצים!

אלא משה אומר - 'רבתי, הכפירה הנוראית שהייתה אז, התפיסה ש'חזק הוא ממנו', סיפור המרגלים שמתו במגפה - את כל זה אתם יודעים, אני לא צריך לספר לכם. אני רוצה לנתח מה קורה כשיש לי בעיה באמונה - "ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם", אני רוצה לומר לכם מה קורה כאשר החכמה האדומית החיצונית מצליחה להשתלט עלינו - אז אני לא יכול לכבוש את עשיו, אני לא יכול לעבור דרכו. וכל עוד אדום לא הגיעה ל- "והיה אדום ירשה וישראל עושה חיל וירד מיעקב", הרי שעוד יש את הכח האדומי הזה, החיצוני הזה, "האדום האדום". אנחנו זוכרים את עשיו ואת סברותיו? מהו ההפך מעשיו? - יעקב, "איש תם יושב אהלים", ואין הכוונה ח"ו שלא היה לו מספיק שכל, הרי הוא ארגן את כל שקתות המים וניהל את כל העולם, אלא 'תם' זו היכולת לשעבד את השכל שלי לאלוקות.

על מה אבדה הארץ

כתוב בהפטרת תשעה באב -

מִיָּהֱאִישׁ חֲחָכְמָם וַיִּבֶן אֶת־זֹאת וְאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּיהוּ אֲלֵיו וַיִּגְדָּה עֲלֵי־מָה אֲבָדָה הָאָרֶץ נִצְתָה כַּמְדָּבָר מִבְּלֵי עֵבֶר. (ירמיהו ט', י"א)

מחובר לקב"ה והכל שייך לאלוקות, זו התכלית של העולם ואני אומר את זה בתור גוי עם שכל, לא בתור נביא. השכל שלי מחייב את זה, ועבשיו, אחרי הנבואות הקודמות שלי, שאני יודע שעם ישראל הוא זה שרואה "מה פעל אל", אני מבין שהוא זה שיביא את התכלית הזו לעולם! השכל האנושי שלי מביא אותי לזה'.

זו מהפכת עולם. וכאשר השכל האנושי שלי מביא אותי לכל זה - אדום נגמרת. ה'חכמת אדום', ה'תבונת עשו', ה'חכמה בגויים', הבלוף ומופעי הצביעות שאנחנו רואים יום יום, מבחוץ ומתוכנו ל"ע, כל שקר האי"י. קו"י. המנופח של אדום ללא הפסקה, חיצוניות, חיצוניות - "אדום אדום", "על כן קרא שמו אדום" - הדבר הזה נגמר, הדבר הזה גוסס. הבלוף הזה הולך להסתיים, אך כל עוד הוא קיים - בית המקדש חרב, ויש תשעה באב. כל עוד הבלוף הזה קיים - אדום עדיין מחלחלת בי וח"ו גם אני לא מברך בתורה תחילה, ואני יכול חלילה להגיע לסברות העקומות של "בשנאת ה' אותנו הוציאנו ממצרים" ולכן הוא הוציא אותנו מבית בעל לבית שקיא ועוד כל מיני ווארטים עקומים, ר"ל. אני יכול להיות חלוץ ולכבוש את האמורי ואת עוג - ועדיין להיות תפוס בתשעה באב, בחטא המרגלים.

נבואה לטווח ארוך

שיאה של מגילה איכה איננו הסיפור על חורבן בית ראשון או על בבל. זה גם לא התיאור של חורבן בית שני אלא הנבואה של ירמיהו לטווח ארוך - שאדום תיגמר והיא תהיה ירשה "וישראל עושה חיל וירד מיעקב והאביד שריד מעיר".

משה רבנו אומר לעם ישראל הגדול והקדוש - 'עשיתם הכל בעבר הירדן המזרחי ואתם עומדים עכשיו לפני ארבע עשרה שנות כיבוש והתנחלות, חלוצים תעברו את הירדן, אבל אל תיפלו באדומיות הזו. לא זכינו להיכנס לארץ אדום כשאדום מקבל אותנו, בואו ותכינו את העולם לרגע הזה'.

"תם עוונך בת ציון... פקד עוונך בת אדום גילה על חטאתיך".

גם ברגעים הקשים שנדמה שיש כל מיני גרורות אמוריים, עוגיים ועוד מכל עבר - צריכים להיות תפוסים בידיעה הזו שאנחנו בדרך ל-'ירד מיעקב', ובעבודה הזו של לברך בתורה תחילה, עצם הידיעה, האמונה, ההבנה הזו שאנחנו בדרך לשם ושהקשיים הכי גדולים הם מפני שהשכל האנושי הזה הולך ומתפוגג ומתפרק, ומפנה את עצמו לדבר הכי שכלי בעולם - שדרך כוכב מיעקב וירד מיעקב.

יה"ר שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ונזכה לגאולה וישועה שלמה עלינו ועל כל ישראל אמן.

תְּסַתֵּר (ישעיהו כ"ט, י"ד) - "הָלוֹא בָּיָוִם הַהוּא נֶאֱסֶה ה' וְהֶאֱבִדְתִּי חֲכָמִים מְאֹדִים וְתִבְוֹנָה מִהֵרָ עֵשׂוּ" (עובדיה א', ח'), וכאשר היא תיגמר לא נהפוך להיות טיפשים ח"ו אלא יהיה לנו שכל, אז תמלא "הָאֶרֶץ דְּעָה אֶת ה' כְּמִים לַיָּם מְכִסִּים" (ישעיהו י"א, ט').

שכל אדומי

זה כל כך מהותי ואני מבקש להתעכב על זה עוד קצת. זוכרים את נבואת בלעם? שלש הנבואות הראשונות שהוא רצה לקלל ויצאו לו ברכות - זה הקב"ה הפך אותן. אמנם אחרי שלשה ניסיונות אלו בלק זורק אותו חזרה הביתה, אבל לפני שהוא מצליח להטיף אותו אומר לו בלעם 'תשמע, יש לי עוד משהו קטן שאני חייב לומר לך', ואז הוא מתנבא את נבואתו האחרונה והיא על המשיח, על אחרית הימים, איך אנחנו, ישראל, מנצחים את אדום -

וְהָיָה אָדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שְׂעִיר אֵיבֹו וַיִּשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חֵיל. וַיְרֵד מִיַּעֲקֹב וְהֶאֱבִיד שְׂרִיד מְעִיר. (במדבר כ"ד, י"ח-י"ט)

וזה המשיח, כפי שראינו לעיל בפירושו של רש"י, שיאביד את שרידי רומי "ולא יהיה שריד לבית עשיו" (עובדיה י"ח). זו הנבואה הכי גדולה שלו! אבל איך היא מתחילה? - "ועתה הנני הולך לעמ"י" (שם י"ד), ומסביר שם רש"י -

מצתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקב"ה מעלי.

אז נשאל שאלת תם; אם נסתלק מעליו הקב"ה, איך יוצאת לו הנבואה הכי גדולה הזו? הרי אתה לא נביא עבשיו אלא סתם שייגך, רשע מרושע, שמציע להחטיא את ישראל עם בנות מואב וכל המוחין המעוות שלך עסוק רק באיך להרוג יהודים, בלחפש את רגע הזעם של הקב"ה, ונסתלק הקב"ה מעליך ואם כן - אין לך נבואה, אז מאיפה באות כל הנבואות על המשיח, ועל רומי ואדום שעניינן הוא בעצם - "ופקד עוונך בת אדום". מאיפה זה בא לך?

זה געוואלד, ויש רק תשובה אחת אפשרית; בלעם בעצם אומר את הדברים הקודמים כנבואה ועבשיו נסתלקה ממנו הנבואה, אבל השכל שלו, האי"י. קו"י. שלו נשאר. הוא נשאר חכם, גוי נבל אבל משכיל, וזה מה שהוא אומר - 'תקשיב לי בלק, המאה גרם שכל שלי מחייב את ההבנה, היושרה שלי מחייבת לומר את הדבר הבא - אדם משכיל חייב לשאול את עצמו בשביל מה נבראתי? מה התכלית שלי בעולם? מה התכלית של העולם? ואני אענה על זה עם השכל שלי, לא בנבואה - אני לוקח את כל הידיעות והנבואות שהיו לי מקודם ואני אומר שלעולם הזה חייבת להיות תכלית. אני לא היה בה. מאד רציתי, התחננתי - "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו", אבל אני כבר רואה את עצמי 'הולך פארש' עם החרב של פנחס, אבל יש לעולם הזה תכלית והיא משיח. השכל שיהפוך לשכל אלוקי, הכוח לתפוס ש'ברכו בתורה תחילה', להבין שהעולם הזה

השיעור מוקדש לזכות עם ישראל, יושבי הארץ וחונתי לה, להצלות ושמירת חיילי צה"ל, להשבת החטופים מהרה בשלום, להשבת כל הנפלים לקבר ישראל, לע"נ כל הנפלים על קידוש ה' באירועי המלחמה ולע"נ שרה בת קלרה ולהבייל לרפואת כל הפצועים והחולים ובתוספת בנימין בן שושנה, עמרם בן איידה חיה, יוחאי יחודה בן סיגל חודה, וליוזג הנון ליעל רחל בת אריאל אסתר תודי' לחקירת שיערים ניתן לנות בחודעת וואטסאפ לענואל - 054-7500516